

Нұрсұлтан қаласы әкімдігінің Қоғамдық
денсаулық сақтау басқармасы басшысының
11.09.2019 жылғы бұйрығымен № 929-ө
бекітілген

Нұр-сұлтан қаласы әкімдігінің
«№1 көпбейінді қалалық балалар
ауруханасы» ШЖҚ МКК
Байқау кеңесінің 2019 жылғы 27
қыркүйектегі отырысында қаралды

**«№1 көпбейінді қалалық балалар ауруханасы» ШЖҚ МКК
Корпоративтік басқару кодексі**

Мазмұны

1-тарау. Жалпы ережелер	3
2-тарау. Кәсіпорынның корпоративтік басқару принциптері	4
Параграф 1. Өкілеттіктерді ажырату принципі	5
Параграф 2. Меншік иесінің құқықтары мен мүдделерін қорғау принципі	7
Параграф 3. Меншік иесінің құқықтарын қамтамасыз ету	7
Параграф 4. Тиімді бақылау кеңесі	7
Параграф 5. Кәсіпорынның Бақылау кеңесі жанындағы Ішкі аудит қызметі	11
Параграф 6. Жеке-дара атқарушы орган. Кәсіпорын басшысы	13
Параграф 7. Тұрақты даму принципі	13
Параграф 8. Тәуекелдерді басқару	17
Параграф 9. Ішкі бақылау және аудит	19
Параграф 10. Корпоративтік қақтығыстарды реттеу	21
Параграф 11. Мүдделер қақтығысын реттеу	22
Параграф 12. Кәсіпорын қызметі туралы ақпаратты ашудың ашықтығы мен объективтілігі қағидаты	22
1-қосымша	25
2-қосымша	26
3-қосымша	27

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Бұл құжатта «№1 көпбейінді қалалық балалар ауруханасы» шаруашылық жүргізу құқығындағы мемлекеттік кәсіпорнының корпоративтік басқару кодексі (бұдан әрі – Кодекс) баяндалған.

«№1 көпбейінді қалалық балалар ауруханасы» (бұдан әрі-кәсіпорын) шаруашылық жүргізу құқығындағы мемлекеттік кәсіпорынның кодексі корпоративтік және этикалық нормаларға, сондай-ақ халықаралық практикада танылған корпоративтік басқару қағидаттарына сәйкес әзірленді.

Кодекс Кәсіпорындағы корпоративтік басқаруды жетілдіруге, басқарудың ашықтығы мен тиімділігін қамтамасыз етуге бағытталған.

1. Осы Кодексте пайдаланылады келесі негізгі ұғымдар:

- 1) меншік иесі – денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган (жергілікті атқарушы орган);
- 2) серіктестер – жеткізушілер және мердігерлер, серіктестер жылы бірлескен жобаларда;
- 3) атқарушы орган – Кәсіпорынның ағымдағы қызметін басқаратын жалғыз (бірінші басшы) немесе алқалы (басқарма) орган;
- 4) даму жоспары – мемлекеттік кәсіпорын қызметінің негізгі бағыттарын және бесжылдық кезеңге арналған қаржы-шаруашылық қызметінің көрсеткіштерін айқындайтын құжат;
- 5) бақылау кеңесі – Қазақстан Республикасының заңнамасында және (немесе) ұйымның жарғысында ұйымның меншік иесінің және/немесе Ұйымның айрықша құзыретіне жатқызылған мәселелерді шешуді қоспағанда, ұйымның қызметіне жалпы басшылықты жүзеге асыратын Кәсіпорын органы. Кәсіпорынның атқарушы органы;
- 6) корпоративтік басқарма – жиынтығы процестердің, қамтамасыз етушілердің мемлекеттік кәсіпорындардың және мемлекет қатысатын және меншік иесінің (акционердің), бақылау кеңесінің (директорлар кеңесінің), атқарушы органның (басқарманың), мемлекеттік кәсіпорындардың өзге де органдарының және мемлекет қатысатын заңды тұлғалардың арасындағы қатынастарды қамтитын заңды тұлғалардың қызметін басқару меншік иесінің (акционердің) мүдделері үшін мемлекет қатысатын және мүдделі тұлғалар;
- 7) корпоративтік оқиғалар – Қазақстан Республикасының Заңнамасында, сондай-ақ Кәсіпорынның Жарғысында айқындалған, меншік иесінің мүдделерін қозғайтын, Кәсіпорынның қызметіне елеулі ықпал ететін оқиғалар;
- 8) корпоративтік жанжал – келіспеушіліктер немесе дау арасында меншік иесі және кәсіпорын органдарымен; бақылау кеңесінің және атқарушы органның мүшелерімен, Ішкі аудит қызметінің басшысымен, бақылау кеңесінің хатшысымен және басқа да мүдделі тараптармен;
- 9) бақылау кеңесінің хатшысы – қызметкер кәсіпорындар, емес кәсіпорынның байқау кеңесінің және (немесе) атқарушы органының тағайындалған және кәсіпорынның байқау кеңесіне есеп беретін мүшесі болып табылатын;
- 10) нәтижеліліктің түйінді көрсеткіштері (индикаторлары) (бұдан әрі – НТК) – Кәсіпорын қызметінің тиімділігін бағалауға мүмкіндік беретін Кәсіпорын қызметінің, Кәсіпорынның лауазымды тұлғалары мен жұмыскерлерінің тиімділік деңгейін сипаттайтын көрсеткіштер. ҚНҚ Кәсіпорын үшін даму жоспарының бөлігі ретінде бекітілген немесе Кәсіпорынның әрбір қызметкері үшін сараланған түрде бекітілген және жоспарланған және есепті кезеңдердегі қызметінің нәтижелеріне сәйкес келетін сандық мәнге ие;
- 11) лауазымдық тұлға – мүше бақылау қызметінің кеңестің және/немесе атқарушы органның органның;
- 12) мүдделі тараптар – заңнама нормаларына, жасалған шарттарға (келісімшарттарға) байланысты Кәсіпорынның қызметіне, олардың өнімдеріне немесе қызметтеріне және соған байланысты әрекеттерге әсер ететін немесе әсер етуі мүмкін жеке тұлғалар, заңды тұлғалар, жеке немесе заңды тұлғалар топтары. немесе жанама (жанама); мүдделі тараптардың негізгі өкілдері меншік иесі болып табылады, қызметкерлер, клиенттер, жеткізушілер, мемлекеттік органдар, инвесторлар,

қоғамдық ұйымдар, қызметі жүзеге асырылатын өңірлердің халқы Кәсіпорындар;

13) омбудсмен-кәсіпорынның Бақылау кеңесі тағайындайтын тұлға, оның рөлі кәсіпорынның өзіне жүгінген қызметкерлеріне консультация беру және еңбек дауларын, жанжалдарды, әлеуметтік-еңбек сипатындағы проблемалық мәселелерді шешуге, сондай-ақ кәсіпорын қызметкерлерінің іскерлік әдеп қағидаттарын сақтауына жәрдемдесу болып табылады;

14) орнықты даму – бұл Кәсіпорын өз қызметінің қоршаған ортаға, экономикаға, қоғамға әсерін басқаратын және мүдделі тараптардың мүдделерін ескере отырып шешімдер қабылдайтын даму. Тұрақты даму болашақ ұрпақты өз қажеттіліктерін қанағаттандыру мүмкіндігінен айырмай, қазіргі ұрпақтың қажеттіліктерін қанағаттандыруы керек;

15) бақылау кеңесінің тәуелсіз мүшесі – бұл бақылау кеңесінің мүшесі, ол Кәсіпорынның аффилирленген тұлғасы болып табылмайтын және бақылау кеңесіне сайлануына дейінгі соңғы үш жыл ішінде ондай болмаған тұлға; осы мемлекеттік Кәсіпорынның аффилирленген тұлғаларына қатысты да аффилирленген тұлға болып табылмайды; Кәсіпорынның немесе оның аффилирленген ұйымдарының лауазымды тұлғаларына бағынысты емес және бақылау кеңесіне сайлануына дейінгі соңғы үш жыл ішінде оларға бағынысты болмаған; мемлекеттік қызметші емес; осы Кәсіпорынның аудитіне аудитор ретінде қатыспайды және байқау кеңесіне сайлануына дейінгі соңғы үш жыл ішінде аудиторлық ұйым құрамында осындай аудитке қатыспаған.

16) сенімгерлік міндеттемелер – өзінің кәсіби қызметін басқа тұлғаның пайдасына жүзеге асыратын қандай да бір тұлға қабылдайтын міндеттемелер. Екі негізгі сенімгерлік міндет бар: адалдық және парасаттылық. Міндет адалдықтың көрінеді жылы бұл туралы жылы жағдайда қақтығыстың мүдделердің бұл міндеттеменің субъектісі тек Кәсіпорынның мүддесі үшін әрекет етуі керек. Өз кезегінде парасаттылық парызы әдетте осындай жағдайда талап етілетін дағдыларды, білімдерді және дағдыларды қолдану арқылы көрінеді.

Осы Кодексте қолданылатын өзге терминдер Қазақстан Республикасының заңнамасында қолданылатын терминдер мен анықтамаларға сәйкес келеді.

3. Кәсіпорын қызметтің жүзеге асыру кезінде қамтамасыз етеді:

1) Кәсіпорынды заңдылық қағидатына және жауапкершіліктің тиісті деңгейіне сәйкес басқару, өкілеттіктердің аражігін ажырату, есеп беру және тиімділік;

2) жүйесін басқарманың тәуекелдермен және ішкі бақылауды;

3) ерекшелік қақтығыстың мүдделердің болуы.

4. Кәсіпорынның осы Кодексінің орындалуын бақылауды Кәсіпорынның бақылау кеңесі жүзеге асырады. Бақылау кеңесінің хатшысы Кәсіпорынның Байқау кеңесі мен атқарушы органына осы Кодексті тиісінше сақтау мәселелері бойынша мониторинг жүргізеді және консультация береді, сондай-ақ жыл сайын оның қағидаттары мен ережелерін сақтау/сақтамау туралы есеп қалыптастырады.

Кейіннен бұл есеп Бақылау кеңесі Комитеттерінің қарауына шығарылады (олар болған кезде), бақылау кеңесі бекітеді және Кәсіпорынның жылдық есебінің құрамына енгізіледі.

5. Осы Кодекстің ережелерін сақтамау жағдайлары Комитеттердің (олар болған жағдайда) және бақылау кеңесінің отырыстарында қаралып, оларға бағытталған шешімдер қабылданады. арналған одан әрі жетілдіру корпоративтік басқарманың жылы Кәсіпорындарда.

2-тарау. Кәсіпорынның корпоративтік басқару принциптері

6. Кәсіпорын корпоративтік басқаруды Кәсіпорын қызметінің тиімділігін арттыру, транспаренттілік пен есептілікті қамтамасыз ету, оның беделін нығайту және тартылған капиталға шығындарды азайту құралы ретінде қарастырады. Жүйе корпоративтік басқару органдар, лауазымды тұлғалар және Кәсіпорын қызметкерлері арасындағы өкілеттіктер мен жауапкершіліктің аражігін ажыратуды көздейді.

7. Кәсіпорынның корпоративтік басқаруы әділдікке, адалдыққа, жауапкершілікке, ашықтыққа, кәсібилікке және құзыреттілікке негізделген.

Корпоративтік басқару құрылымы Кәсіпорын қызметіне мүдделі барлық тұлғалардың құқықтары мен мүдделерін құрметтеуге негізделеді және Кәсіпорынның табысты қызметіне, оның ішінде оның құнының өсуіне, қаржылық тұрақтылықты қолдауға және т.б. ықпал етеді.

8. Осы Кодекстің негіз қалаушы принциптері болып табылады:

- 1) өкілеттіктердің аражігін ажырату принципі
- 2) меншік иесінің құқықтарды және мүдделерін қорғау принципі;
- 3) Кәсіпорынды бақылау кеңесі мен атқарушы органды тиімді басқару қағидаты;
- 4) тұрақты даму принципі;
- 5) тәуекелдерді басқару принципі, ішкі бақылау және аудит;
- 6) корпоративтік қақтығыстар мен мүдделер қақтығысын реттеу принципі;

7) Кәсіпорын қызметі туралы ақпаратты ашудың ашықтығы мен объективтілігі принципі.

9. Кәсіпорынның корпоративтік басқару құрылымы шеңберінде Кәсіпорын органдары арасындағы міндеттерді бөлу айқындалады, корпоративтік басқару процестерінің жүйелілігі мен реттілігі қамтамасыз етіледі.

10. Кодексте баяндалған корпоративтік басқару принципін ұстану Кәсіпорын қызметіне объективті талдау жүргізу және талдаушылардан, қаржылық консультанттардан және рейтингтік агенттіктерден ұсынымдар алу үшін тиімді тәсілді қалыптастыруға жәрдемдеседі.

Параграф 1. Өкілеттіліктерді ажырату принципі

11. Меншік иесінің, бақылау кеңесінің және атқарушы органның құқықтары, міндеттері мен өкілеттіктері Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес айқындалады.

Денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган (жергілікті атқарушы орган) мүдделі тараптар арасындағы мүдделер қақтығысын болдырмау мақсатында Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 27 қарашадағы «Әкімшілік рәсімдер туралы» Заңының 3-бабына сәйкес Кәсіпорынның меншік иесі ретіндегі өкілеттіктері мен мемлекеттік функцияларды орындауға байланысты өкілеттіктерін айқындайды және өз функцияларын тиісті саланы және/немесе өңірді дамытуға ынталандыруды ескере отырып, Кәсіпорынның ұзақ мерзімді құнын (құндылығын) арттыру мақсатында жүзеге асырады.

12. Кәсіпорын өз қызметін өзінің негізгі (бейінді) қызметі шеңберінде жүзеге асырады. Қызметтің жаңа түрлерін жүзеге асыру «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексімен реттеледі.

13. Кәсіпорында активтердің оңтайлы құрылымы құрылады, олардың құрылымы мен ұйымдық-құқықтық нысаны жеңілдетіледі.

14. Мемлекеттік орган (денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган, жергілікті атқарушы орган) меншік иесі ретінде кәсіпорынға толық операциялық дербестік береді және Қазақстан Республикасының заңнамасында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің тапсырмаларында көзделген жағдайларды қоспағанда, кәсіпорынның жедел (ағымдағы) және инвестициялық қызметіне араласпайды.

15. Кәсіпорын, меншік иелері және мүдделі тұлғалар арасындағы мәмілелер мен қатынастар Кәсіпорын мен ұйымның негізгі міндеттерінің бірі Қазақстан Республикасының белгілі бір салаларын дамыту жөніндегі мемлекеттік саясатты іске асыру немесе іске асыруға жәрдемдесу болып табылатын жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасы шеңберінде коммерциялық негізде жүзеге асырылады.

16. Кәсіпорынның экономикалық қызметі борыштық және үлестік қаржыға қатысты нарық жағдайларына жауап береді:

1) Кәсіпорынның нарықтың барлық қатысушыларымен (оның ішінде қаржылық және қаржылық емес ұйымдармен) қарым-қатынасы, Кәсіпорынның негізгі міндеттерінің бірі Қазақстан Республикасының салаларын дамыту жөніндегі мемлекеттік

саясатты іске асыру немесе іске асыруға жәрдемдесу болып табылатын жағдайларды қоспағанда, тек қана коммерциялық негізде негізделеді;

2) Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жағдайларды қоспағанда, Кәсіпорынның шаруашылық қызметі қандай да бір жанама қаржылық қолдаудан пайда көрмейді, бұл жеке бәсекелестерден артықшылық береді;

3) бәсекелес жеке Кәсіпорындар алған нәтижелерге сәйкес келетін еңбек жағдайларын ескере отырып, Кәсіпорынның шаруашылық қызметінен түсетін пайда нормаларына сәйкестік.

17. Кәсіпорын тапсырыс беруші ретінде мемлекеттік сатып алуға қатысқан кезде қолданылған рәсімдер бәсекеге қабілетті, ашық (құпиялылық қағидатын ескере отырып) болып табылады және кемсітусіз сипатта болады.

18. Мемлекеттік орган мен Кәсіпорын арасындағы өзара қарым-қатынас (өзара іс-қимыл) корпоративтік басқару қағидаттарына сәйкес Кәсіпорынның бақылау кеңесі және/немесе атқарушы органы арқылы жүзеге асырылады. Бақылау кеңесі төрағасының және Кәсіпорынның атқарушы органы басшысының рөлі мен функциялары Кәсіпорынның құжаттарында сараланады және бекітіледі.

19. Кәсіпорын меншік иесіне, Кәсіпорынның бақылау кеңесіне және өзге де мүдделі тұлғаларға Қазақстан Республикасының Заңнамасына, Кәсіпорынның Жарғысына сәйкес Кәсіпорынның қызметі туралы ақпаратты ашады және Кәсіпорын қызметінің барлық мүдделі тұлғалар алдында ашықтығын қамтамасыз етеді.

20. Жүйе корпоративтік басқарманың көздейді өзара қарым-қатынастар арасында:

- 1) меншік иесімен;
- 2) бақылау кеңесімен;
- 3) атқарушы органмен;
- 4) мүдделі тараптармен;
- 5) Жарғымен айқындалатын өзге де органдармен.

21. Кәсіпорын органдар (егер мұндай ережелер Кәсіпорынның Жарғысында көзделмесе) және құрылымдық бөлімшелер туралы ережелерді, сондай-ақ лауазымдық нұсқаулықтарды бекітеді. Осы құжаттардың ережелерін сақтау корпоративтік басқару процестерінің жүйелілігі мен дәйектілігін қамтамасыз етеді.

Кәсіпорын және лауазымды тұлғалар Қазақстан Республикасының заңнамасында және Кәсіпорынның ішкі құжаттарында белгіленген тәртіппен Кәсіпорынның ұзақ мерзімді құнының өсуін және тиісінше Кәсіпорынның тұрақты дамуын, қабылданған шешімдер мен іс-әрекеттерді/әрекетсіздікті қамтамасыз етеді.

22. Кәсіпорынның негізгі стратегиялық міндеттерінің бірі - ұзақ мерзімді құнның өсуін және Кәсіпорынның тұрақты дамуын қамтамасыз ету, бұл даму жоспарларында көрінеді. Барлық қабылданған шешімдер мен әрекеттер даму жоспарына сәйкес келеді.

23. Кәсіпорын мен оның атқарушы органының тиімділігін бағалаудың негізгі элементі ННК жүйесі болып табылады. Меншік иесі өзінің бақылау кеңесіндегі өкілдері арқылы (немесе жазбаша хабарлама арқылы) ННК-не қатысты стратегиялық бағдарлары мен күтетін нәтижені білдіреді.

ННК жетістіктері мақсаттарда, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Кәсіпорын дамытудың жоспарын әзірлейді.

Жыл сайынғы негізде Кәсіпорынның ННК жетістіктерін бағалау жүзеге асырылады. Бұл бағалау атқарушы органдардың басшысы мен мүшелерінің сыйақысына әсер етеді, қабылданады оларды қайта сайлау кезінде назарға, ал сондай-ақ болып табылады солардың бірі оларды атқаратын лауазымынан мерзімінен бұрын шеттету үшін негіздер.

Параграф 2. Меншік иесінің құқықтары мен мүдделерін қорғау принципі

24. Меншік иесінің құқықтарын сақтау Кәсіпорынға инвестиция тартудың негізгі шарты болып табылады. Кәсіпорындағы корпоративтік басқару қатысушылардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды, құрметтеуді қамтамасыз етуге негізделеді

және Кәсіпорынның тиімді қызметін, оның ішінде Кәсіпорынның ұзақ мерзімді құнын арттыруға, олардың қаржылық тұрақтылығы мен табыстылығын қамтамасыз етуге жәрдемдесуге бағытталған.

25. Кәсіпорында бірнеше меншік иелері болған жағдайда олардың әрқайсысына әділ қарым-қатынас қамтамасыз етіледі.

Кәсіпорындағы корпоративтік басқару меншік иесінің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау және құрметтеу қағидатына негізделеді және Кәсіпорынның тиімді қызметіне, оның ішінде Кәсіпорын активтерінің өсуіне және Кәсіпорынның қаржылық тұрақтылығы мен табыстылығын қамтамасыз етуге ықпал етеді.

Меншік иесінің Заңнамамен және Жарғымен көзделген құқықтары бар.

Корпоративтік басқару меншік иесіне Кәсіпорынды басқаруға қатысуға байланысты өз құқықтарын жүзеге асыруды қамтамасыз етеді. Меншік иесі қолданыстағы Заңнамада көзделген тәртіппен, Кәсіпорын органдары Қазақстан Республикасының заңнамасы мен Жарғысының нормаларын бұзатын іс-әрекеттер жасаған жағдайда, қолданыстағы Заңнамада көзделген тәртіппен өзінің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау үшін мемлекеттік органдарға жүгінуге құқылы. , Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген тәртіппен.

Кәсіпорын мен меншік иесі арасында ақпарат алмасу тәртібі Заңнамамен, Кәсіпорынның Жарғысымен және ішкі құжаттарымен реттеледі.

Параграф 3. Меншік иесінің құқықтарын қамтамасыз ету

26. Кәсіпорын Меншік иесінің құқықтарын іске асыруды қамтамасыз етеді, оның ішінде:

- мемлекеттік мүлік туралы заңда және/немесе Жарғыда көзделген тәртіппен Кәсіпорынды басқаруға қатысу және бақылау кеңесін сайлау құқығы;

- Кәсіпорынның қызметі туралы ақпарат алуға, оның ішінде Кәсіпорынның қаржылық есептілігімен танысуға құқық;

- Кәсіпорынға оның қызметіне қатысты жазбаша өтініштермен жүгіну және Кәсіпорынның Жарғысында белгіленген мерзімде дәлелді және жан-жақты жауаптар алу құқығы;

- Кәсіпорын органдары қабылдаған шешімдерге сот тәртібімен дауласу құқығы.

27. Меншік иесі жыл қызметінің қорытындыларын шығару және мәселелер бойынша шешімдер қабылдау үшін бақылау кеңесімен және атқарушы органмен өзінің құзыреттіліктерінде отырыстар өткізе алады. Сондай-ақ, меншік иесі өз құзыреті шегінде Кәсіпорын қызметінің мәселелерін талқылау үшін байқау кеңесінің төрағасымен жыл бойы тұрақты кездесулер өткізе алады.

Параграф 4. Тиімді бақылау кеңесі

28. Бақылау кеңесі ұйымға стратегиялық басшылық жасауды және басқарма қызметіне бақылауды қамтамасыз ететін Меншік иесіне есеп беретін басқару органы болып табылады.

29. Байқау кеңесі Меншік иесі алдындағы өз қызметінің толық ашықтығын, сондай-ақ осы Кодекстің барлық ережелерін енгізуді қамтамасыз етеді.

30. Байқау кеңесі өз функцияларын мемлекеттік мүлік туралы Заңға, кәсіпорын Жарғысына, осы Кодекске, бақылау кеңесі туралы ережеге және кәсіпорынның өзге де ішкі құжаттарына сәйкес жүзеге асырады.

31. Бақылау кеңесі келесі мәселелерге ерекше назар аударады:

- 1) дамытудың жоспарында құрылған, ННК құрылуы және мониторингі;
- 2) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің тиімді жұмыс істеуін ұйымдастыру және қадағалау;

- 3) бақылау кеңесінің құзыреті шеңберінде ірі инвестициялық жобаларды және

басқа да негізгі стратегиялық жобаларды бекіту және тиімді іске асырылуын мониторингілеу;

4) сайлауға (қайта сайлауға), сыйақы төлеуге, сабақтастықты жоспарлауға және атқарушы органның қызметін қадағалауға;

5) корпоративтік басқаруға және этикаға;

6) Кәсіпорында осы Кодекстің ережелерін және Кәсіпорынның іскерлік этика саласындағы корпоративтік стандарттарын (Іскерлік этика кодексі) сақтау.

32. Байқау кеңесінің мүшелері өздерінің функционалдық міндеттерін адал орындайды және өз қызметінде келесі қағидаларды ұстанады:

1) өз өкілеттіктері шегінде әрекет ету – бақылау кеңесінің мүшелері Мемлекеттік мүлік туралы заңда, сондай-ақ Кәсіпорынның Жарғысында бекітілген шешімдер қабылдайды және өз өкілеттіктері шегінде әрекет етеді;

2) бақылау кеңесінің, оның комитеттерінің (олар болған кезде) отырыстарына қатысуға және оларға дайындалуға жеткілікті уақыт бөлуге міндетті. Бақылау кеңесі мүшесінің өзге заңды тұлғаларда лауазымдарға орналасуына бақылау кеңесінің мақұлдауын алғаннан кейін жол беріледі;

3) ықпал ету өсуге ұзақ мерзімді құнының және тұрақты дамытудың Кәсіпорындар – бақылау кеңесінің мүшелері қағидаттарды ескере отырып, Кәсіпорын мүддесі үшін әрекет етеді орнықты даму; шешімдердің әсері және іс-әрекеттердің байқау кеңесінің мүшелері мүмкін келесі сұрақтар арқылы анықтаңыз: ұзақ мерзімді перспективада шешімнің/әрекеттің салдары қандай; ұйым қызметінің қоғамға және қоршаған ортаға әсері қандай;

4) Кәсіпорынның беделіне және іскерлік этиканың жоғары стандарттарына ықпал ету; мүдделі тараптардың мүдделеріне ықпал ету (мәселелер тізбесі толық емес болып табылады);

5) іскерлік этиканың жоғары стандарттарын сақтау – бақылау кеңесінің мүшелері өз іс-әрекеттерінде, шешімдерінде және мінез-құлқында іскерлік этиканың жоғары стандарттарына сәйкес келеді және кәсіпорын қызметкерлері үшін үлгі (үлгі) болуға тиіс;

6) мүдделер қақтығысын тудырмауға – бақылау кеңесінің мүшелері жеке мүддесі бақылау кеңесі мүшесінің міндеттерін тиісінше орындауына әсер етуі мүмкін жағдайлардың туындауына жол бермейді, мүдделер қақтығысы туындаған жағдайда, шешімдердің бейтарап қабылдануына ықпал ететін немесе әсер етуі мүмкін жағдайлар туындаған жағдайда, бақылау кеңесінің мүшелері бұл туралы бақылау кеңесінің төрағасын алдын ала хабардар етеді және мұндай шешімдерді талқылауға және қабылдауға қатыспайды. Бұл талап бақылау кеңесі мүшесінің басқа да іс-әрекеттеріне де қатысты бақылау кеңесі мүшесінің міндеттерін тиісінше орындауға тікелей немесе жанама әсер етуі мүмкін;

7) тиісті парасаттылықпен, шеберлікпен және ұқыптылықпен әрекет ету – бақылау кеңесінің мүшелері заңнама, корпоративтік басқару, тәуекелдерді басқару, қаржы және аудит сияқты салаларды қоса алғанда, бақылау кеңесінің құзыреттері және бақылау кеңесі мен комитеттеріндегі өз міндеттерін орындау тұрғысынан білімдерін тұрақты түрде арттырады. және аудит, тұрақты даму, саланы және Кәсіпорын қызметінің ерекшеліктерін білу. Кәсіпорын қызметінің өзекті мәселелерін түсіну мақсатында бақылау кеңесінің мүшелері Кәсіпорынның негізгі нысандарына жүйелі түрде барып, қызметкерлермен кездесулер өткізіп тұрады.

33. Бақылау кеңесі арасындағы өз қызметін қамтамасыз ету, өз функциялары мен міндеттерін орындау, оның ішінде кәсіпорын қызметінің стратегиялық бағыттарын айқындау бойынша (бірақ онымен шектелмей), міндеттерді және нақты, өлшенетін (цифрландырылған) ННК қою үшін жауапкершілік және кәсіпорынның операциялық (ағымдағы) қызметі үшін кәсіпорынның атқарушы органының жауапкершілігі, оның ішінде (бірақ шектелмей) қойылған міндеттерді орындау және белгіленген ННК-ға қол жеткізу Кәсіпорынның тиісті ішкі құжаттарында бөлінеді және бекітіледі.

34. Бақылау кеңесінің мүшелері меншік иесі алдындағы сенімгерлік міндеттерді қоса алғанда, өз міндеттерін орындайды және «Сыбайлас жемқорлыққа

қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 4) тармақшасына сәйкес қабылданатын шешімдерге, өз қызметінің тиімділігіне, әрекетіне және/немесе әрекетсіздігіне жауап береді. Әртүрлі пікірлер туындаған жағдайда, бақылау кеңесінің төрағасы кәсіпорынның мүдделеріне сәйкес шешім қабылдау үшін бақылау кеңесінің жекелеген мүшелері айтатын барлық қолайлы нұсқалар мен ұсыныстарды қарауды қамтамасыз етеді.

35. Меншік иесінің жыл сайынғы отырыстарында (тыңдауларында) байқау кеңесінің төрағасы мыналарды ұсынады:

1) бақылау кеңесінің есепті кезеңдегі қызметінің қорытындылары (олар болған кезде), кәсіпорынның ұзақ мерзімді құнының өсуі және орнықты дамуы жөніндегі Байқау кеңесі қабылдаған шаралар, тәуекелдің негізгі факторлары, елеулі оқиғалар, қаралған мәселелер, отырыстар саны, отырыстар нысаны, сабаққа қатысу, сондай-ақ басқа да мәселелер көрсетілетін байқау кеңесінің есебі маңызды ақпарат – бақылау кеңесінің есебі кәсіпорынның жылдық есебінің құрамына кіреді;

2) Меншік иесі құтуларын іске асыру туралы есеп.

36. Бақылаушы кеңес жыл сайын осы Кодекс нормаларының сақталуы туралы Кәсіпорын Меншік иесі алдында есеп береді. Байқау кеңесі алдын-алуға көмектесетін тетіктерді енгізуді қамтамасыз етеді мүдделер қақтығысы, Байқау кеңесінің өз міндеттерін объективті орындауына жол бермейді және бақылау кеңесінің процестеріне саяси араласуды шектейді.

Бақылау кеңесі мүдделер қақтығысының туындауына жол бермейтін және бақылау кеңесінің өз міндеттерін объективті орындауына кедергі келтірмейтін тетіктерді енгізуді, сондай-ақ бақылау кеңесі жұмысына саяси араласуды шектеуді қамтамасыз етеді.

37. Бақылау кеңесінде және оның комитеттерінде Кәсіпорынның мүддесі үшін және Меншік иесіне әділ қарым-қатынас пен тұрақты даму қағидаттарын ескере отырып, тәуелсіз, объективті және тиімді шешімдер қабылдауды қамтамасыз ететін дағдылар, тәжірибе және білім теңгерімі сақталады.

38. Бақылау кеңесінің мүшелері Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 20 ақпандағы № 113 бұйрығымен бекітілген бақылау кеңесінің мүшелерін конкурстық іріктеу, кеңестің және мерзімінен бұрын тоқтатылуы олардың өкілеттіктерді бөлу қағидаларына сәйкес кандидаттардың құзыреттерін, дағдыларын, жетістіктерін, іскерлік беделі мен кәсіби тәжірибесін ескере отырып, айқын және ашық рәсімдер негізінде сайланады.

39. Кәсіпорын бақылау қызметі кеңесінің мүшелері үш жылдан аз емес мерзімге сайланады.

40. Бақылау кеңесінің құрамына кандидаттарды іріктеу кезінде назарға қабылданады:

- 1) басшылық лауазымдардағы жұмыс тәжірибесі;
- 2) бақылау кеңесінің мүшесі ретіндегі жұмыс тәжірибесі;
- 3) жұмыс өтілі;
- 4) білімі, мамандығын қоса алғанда халықаралық сертификаттардың болуы;
- 5) бағыттар мен салалар бойынша құзыреттердің болуы;
- 6) іскерлік бедел;
- 7) тікелей немесе ықтимал мүдделер қақтығысының болуы.

41. Кәсіпорынның бақылау кеңесінің мүшесі лауазымына адам сайланбайды:

- 1) заңда белгіленген тәртіппен өтелмеген немесе алынбаған соттылығы бар;
- 2) Өзге заңды тұлғаға қатысты банкрот деп тану туралы шешім қабылданғанға дейінгі бір жылдан аспайтын кезеңде сол заңды тұлғаның бақылау кеңесінің төрағасы, бірінші басшысы (басқарма төрағасы), басшының орынбасары, бас бухгалтері болып жұмыс істеген адам. Аталған талап банкрот деп тану, мәжбүрлі тарату, мәжбүрлі түрде акцияларды сатып алу немесе консервациялау туралы шешім қабылданған күннен бастап бес жыл ішінде қолданылады.

3) сот меншікке қарсы, экономикалық қызмет саласында немесе коммерциялық немесе өзге де ұйымдарда қызмет мүдделеріне қарсы қылмыс жасағаны үшін кінәлі деп таныған, сондай-ақ көрсетілген қылмыстар жасағаны үшін ақталмайтын негіздер

бойынша қылмыстық жауаптылықтан босатылған жағдайларда жүзеге асырылады. Көрсетілген талап заңдарда белгіленген тәртіппен өтелген не алынған, сотталғандығы не қылмыстық жауаптылықтан босатылған күннен бастап бес жыл ішінде қолданылады;

4) Заңнамаға сәйкес байқау кеңесі мүшесінің міндеттерін орындауға кедергі келтіретін өзге де қасиеттерге ие.

42. Бақылау кеңесінің мүшелерінің саны тақ және кемінде бес адам болуы тиіс. Бақылау кеңесінің құрамында тәуелсіз мүшелер болуы және олардың жұмысқа қатысуы қажет. Бақылау кеңесінде қабылданатын шешімдердің тәуелсіздігін және барлық меншік иелеріне әділ қатынасты қамтамасыз ету үшін тәуелсіз мүшелердің саны жеткілікті болуы тиіс. Бақылау кеңесінің құрамының кемінде отыз пайызы тәуелсіз мүшелерден тұруы қажет.

Бақылау кеңесінің тәуелсіз мүшелері Кәсіпорынмен, оның басқаруымен немесе меншігімен материалдық мүдделерге немесе қатынастарға байланысты болмайтын, объективті пікір білдіру қабілетіне қауіп төндіруі мүмкін кез келген ықпалдан бос болуы тиіс.

Тәуелсіз мүшелерге қойылатын талаптар Қазақстан Республикасының заңнамасына және Кәсіпорын Жарғысына сәйкес айқындалады.

Тәуелсіз мүшелер бақылау кеңесінің жұмысына белсенді қатысады, соның ішінде мүдделер қақтығысы туындауы мүмкін мәселелерді талқылауға: қаржылық және қаржылық емес есептілікті дайындау, мүдделілік бар мәмілелерді жасау, атқарушы орган құрамына кандидаттарды ұсыну, атқарушы орган мүшелеріне сыйақы белгілеу сияқты мәселелерге қатысады.

Тәуелсіз мүшелер бақылау кеңесінің негізгі комитеттерінің төрағалары болып сайланады – аудит, тағайындау және сыйақы төлеу мәселелері жөніндегі (олар болған жағдайда). Басқа комитеттерде олар да төраға ретінде сайлана алады.

Тәуелсіз мүше өзінің тәуелсіздік мәртебесінен айырылу ықтималдығын қадағалап, мұндай жағдайлар орын алған жағдайда бақылау кеңесінің төрағасын алдын ала хабардар етуі тиіс. Егер бақылау кеңесінің мүшесінің тәуелсіздігіне әсер ететін мән-жайлар анықталса, бақылау кеңесінің төрағасы бұл ақпаратты жедел түрде Меншік иесіне жеткізіп, тиісті шешім қабылдануына ықпал етеді.

43. Бақылау кеңесінің мүшелері мен Кәсіпорын арасындағы қатынастар Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын, осы Кодекстің ережелерін және Кәсіпорынның ішкі құжаттарын ескере отырып, шарттармен ресімделеді.

Шарттарда тараптардың құқықтары, міндеттері, жауапкершілігі және өзге де елеулі шарттар, сондай-ақ бақылау кеңесінің мүшесінің осы Кодекстің ережелерін сақтау жөніндегі міндеттемесі, соның ішінде оларға жүктелген функцияларды орындауға жеткілікті уақыт бөлу міндеттемесі, Кәсіпорынның қызметі тоқтатылғаннан кейін бақылау кеңесі белгілеген мерзімге ішкі ақпаратты таратпау туралы міндеттеме, сондай-ақ бақылау кеңесінің тәуелсіз мүшелерінің мәртебесі мен функцияларына қойылатын талаптардан туындайтын қосымша міндеттемелер көзделеді.

Шарттарда бақылау кеңесінің мүшелері орындайтын жекелеген міндеттердің орындалу мерзімдері көзделуі мүмкін.

44. Кәсіпорын қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз ету және бақылау кеңесінің құрамын прогрессивті жаңарту үшін бақылау кеңесі мүшелерінің сабақтастық жоспарларының болуын қамтамасыз етеді.

45. Бақылау кеңесі байқау кеңесінің жаңадан сайланған мүшелері үшін кіріспе бағдарламасын және байқау кеңесінің әрбір мүшесі үшін біліктілікті арттыру бағдарламасын бекітеді. Байқау кеңесінің хатшысы осы бағдарламаның іске асырылуын қамтамасыз етеді.

46. Алғаш рет сайланған бақылау кеңесінің мүшелері тағайындалғаннан кейін қызметке кірісу бағдарламасынан өтеді. Қызметке кірісу барысында бақылау кеңесінің мүшелері өздерінің құқықтары мен міндеттерімен, Кәсіпорын қызметінің негізгі аспектілерімен және құжаттарымен, оның ішінде ең жоғары тәуекелдермен байланысты құжаттармен танысады.

47. Бақылау кеңесінің төрағасы бақылау кеңесінің жалпы басшылығына жауап береді, бақылау кеңесінің негізгі функцияларын толық әрі тиімді жүзеге асыруын қамтамасыз етеді және бақылау кеңесінің мүшелері, меншік иесі және Кәсіпорынның Атқарушы органы арасындағы сындарлы диалогты орнатады.

Бақылау кеңесінің төрағасы ұзақ мерзімді құндылықты арттыру мен Кәсіпорынның орнықты дамуына бағытталған, ішкі және сыртқы сын-қатерлерге уақытылы әрі кәсіби түрде жауап бере алатын кәсіби біртұтас команданы қалыптастырады.

Бақылау кеңесі төрағасының рөлін тиімді атқару үшін үміткерде кәсіби біліктілік пен тәжірибемен қатар көшбасшылық, мотивация беру қабілеті, түрлі көзқарастар мен тәсілдерді түсіну, сондай-ақ қақтығыстарды шешу дағдылары сияқты арнайы қабілеттер болуы тиіс.

Бақылау кеңесінің төрағасы мен Кәсіпорынның атқарушы органының функциялары бөлініп, Кәсіпорынның Жарғысы мен ішкі құжаттарында айқындалады. Атқарушы органның басшысы Кәсіпорынның бақылау кеңесінің төрағасы болып сайлана алмайды.

Бақылау кеңесі төрағасының негізгі функцияларына мыналар жатады:

- 1) Бақылау кеңесі отырыстарын жоспарлау және күн тәртібін қалыптастыру;
- 2) Бақылау кеңесі мүшелерінің шешім қабылдауы үшін толық әрі өзекті ақпаратты уақтылы алуын қамтамасыз ету;
- 3) Бақылау кеңесінің назарын стратегиялық мәселелерді қарауға шоғырландыру және ағымдағы (операциялық) сипаттағы мәселелерді қарауды барынша азайту;
- 4) Отырыстардың тиімді өтуін қамтамасыз ету – бұл күн тәртібіндегі мәселелерді талқылауға жеткілікті уақыт бөлу, оларды жан-жақты және терең қарау, ашық талқылаулар жүргізу және келісілген шешімдерге қол жеткізуді қамтиды;
- 5) Негізгі стратегиялық шешімдерді қабылдау кезінде меншік иесімен тиісті коммуникация мен өзара іс-қимылды жолға қою;
- 6) Бақылау кеңесі мен меншік иесі қабылдаған шешімдердің орындалуын тиісті түрде бақылау және қадағалауды қамтамасыз ету;
- 7) Корпоративтік даулар туындаған жағдайда оларды шешу және ұйым қызметіне кері әсерін барынша азайту бойынша шаралар қабылдау, сондай-ақ мұндай жағдайларды өз бетінше шешу мүмкін болмаған жағдайда меншік иесін уақтылы хабардар ету.

Параграф 5. Кәсіпорынның бақылау кеңесі жанындағы ішкі аудит қызметі

48. Қаржы-шаруашылық қызметінің тиімділігіне мониторингті жүзеге асыру үшін меншік иесінің шешімі бойынша жеке құрылымдық бөлімше – Ішкі аудит қызметі құрылуы мүмкін.

49. Кәсіпорынның бақылау кеңесі ішкі аудит қызметінің сандық құрамын, оның қызметкерлерінің өкілеттік мерзімін айқындайды, оның басшысын тағайындайды, сондай-ақ оның өкілеттігін мерзімінен бұрын тоқтатады, оның жұмыс тәртібін, ішкі аудит қызметінің қызметкерлеріне еңбекақы төлеу мен сыйақы беру мөлшері мен шарттарын айқындайды.

50. Ішкі аудит қызметінің қызметкерлері кәсіпорынның бақылау кеңесінің және атқарушы органының құрамына сайлана алмайды.

51. Ішкі аудит қызметі кәсіпорынның бақылау кеңесіне тікелей бағынады және кәсіпорынның атқарушы органынан тәуелсіз болып табылады. Ішкі аудит қызметінің міндеттері мен функциялары, оның құқықтары мен жауапкершілігі кәсіпорынның бақылау кеңесі бекітетін ішкі аудит қызметі туралы ережемен айқындалады.

52. Ішкі аудит қызметінің негізгі міндеттері Кәсіпорындағы ішкі бақылау және тәуекелдерді басқару жүйесінің сапасын бағалауды және осы жүйенің жеткіліктілігі мен тиімділігі туралы ақпаратты байқау кеңесінің назарына жеткізуді қамтиды. Ішкі аудит қызметінің негізгі міндеті Кәсіпорын қызметінің нәтижелерін жақсартуға жәрдемдесу болып табылады.

53. Ішкі аудит қызметі туралы ережеде айқындалады және бекітіледі:

1) халықаралық Ішкі аудиторлар институты (The Institute of Internal Auditors) қабылдаған қағидаттар мен ережелерді ұстану;

2) кәсіпорынның ішкі аудитінің мәртебесі, мақсаттары мен міндеттері;

3) ішкі аудиттің мақсаттары мен міндеттеріне қол жеткізу және ішкі аудит қызметінің өз функциялары мен міндеттерін тиімді орындауы үшін ішкі аудит қызметінің тәуелсіздігін, объективтілігі мен кәсібилігін қамтамасыз ету шарттары;

4) ішкі аудит қызметінің басшысы мен қызметкерлеріне қойылатын біліктілік талаптары;

- 5) ішкі аудит қызметінің көлемі мен мазмұны;
- 6) тиісті тапсырмаларды орындау кезінде құжаттамаға, қызметкерлерге және материалдық активтерге қол жеткізу құқығы;
- 7) ішкі аудит қызметінің кәсіпорынның байқау кеңесімен және атқарушы органымен өзара іс-қимыл жасау және кәсіпорынның аудит жөніндегі комитеті мен байқау кеңесіне есептілік беру тәртібі.

54. Ішкі аудит қызметі туралы ережеде мынадай міндеттер мен функциялар да көзделеді:

1) Кәсіпорынның атқарушы органы мен қызметкерлеріне тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін жетілдіру, корпоративтік басқару жөніндегі рәсімдер мен іс-шаралардың орындалуын әзірлеуге және мониторингтеуге жәрдемдесу;

2) Кәсіпорынның сыртқы аудитор, сондай-ақ тәуекелдерді басқару, ішкі бақылау және корпоративтік басқару саласында консультация беру бойынша қызметтер көрсететін тұлғалармен қызметті үйлестіру;

3) ішкі аудит бөлімшесі қызметінің нәтижелері және жылдық аудиторлық жоспардың орындалуы туралы тоқсан сайынғы және жылдық есептерді (оның ішінде елеулі тәуекелдер, кемшіліктер, анықталған кемшіліктерді жою жөніндегі іс-шаралардың нәтижелері мен тиімділігі, нақты жай-күйін бағалау нәтижелері, сенімділік және тәуекелдерді басқару, ішкі бақылау және корпоративтік басқару жүйесінің тиімділігі);

4) Кәсіпорынның атқарушы органының және оның қызметкерлерінің Қазақстан Республикасы заңнамасының ережелерін және инсайдерлік ақпаратқа және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күреске қатысты ішкі құжаттардың сақталуын, әдеп талаптарының сақталуын тексеру;

5) сыртқы аудитордың ұсынымдарының орындалуына мониторингті жүзеге асыру;

6) ішкі бақылауды ұйымдастыру және жетілдіру, тәуекелдерді басқару, корпоративтік басқару және ішкі аудитті ұйымдастыру мәселелері бойынша (осы салалардағы ішкі нормативтік құжаттар мен жобаларды әзірлеу мәселелерін қоса алғанда), сондай-ақ ішкі аудит қызметінің құзыретіне кіретін өзге де мәселелер бойынша байқау кеңесіне, атқарушы органға, құрылымдық бөлімшелерге консультациялар беру.

55. Ішкі аудит қызметінің, оның басшысы мен қызметкерлерінің тиімділігін бағалауды ішкі аудит қызметінің есептерін қарау, жылдық аудиторлық жоспардың орындалу мерзімдерін сақтау және есептілікті ұсыну, есептердің ішкі аудит қызметінің стандарттары мен ішкі нормативтік құжаттарының талаптарына сәйкестігін бағалау негізінде байқау кеңесі жүзеге асырады.

Параграф 6. Жеке-дара атқарушы орган. Кәсіпорын басшысы

56. Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 2 ақпандағы № 70 бұйрығымен бекітілген мемлекеттік кәсіпорын басшысын аттестаттауды тағайындау және өткізу, сондай-ақ оның кандидатурасын келісу қағидаларына сәйкес кәсіпорын басшысын конкурстық рәсімдерден өткеннен кейін Кәсіпорынның бақылау кеңесінің мүшелері келіскен ұсыным негізінде Кәсіпорынның меншік иесі тағайындайды.

57. Басшының орынбасарларын кәсіпорынның бақылау кеңесінің мүшелері келіскен атқарушы орган басшысының ұсынуы бойынша меншік иесі қызметке тағайындайды және қызметтен босатады.

58. Кәсіпорын иесі байқау кеңесі келіскен ұсыныс негізінде белгіленген тәртіппен кәсіпорын басшысының өкілеттігін тоқтата алады.

59. Кәсіпорын басшысы кәсіпорынның заңнамасында және жарғысында айқындалған оның құзыретіне сәйкес кәсіпорынның ағымдағы қызметіне басшылықты жүзеге асыратын кәсіпорынның атқарушы органын білдіреді.

60. Кәсіпорын басшысы Меншік иесінің және бақылау кеңесінің шешімдерін орындауға міндетті.

61. Кәсіпорын басшысы Қазақстан Республикасының заңнамасында және Жарғыда кәсіпорынның басқа органдарының құзыретіне жатқызылмаған Кәсіпорын қызметінің мәселелері бойынша шешімдер қабылдауға құқылы.

62. Кәсіпорын басшысы Қазақстан Республикасының заңнамасына, кәсіпорынның ішкі құжаттарына сәйкес кәсіпорын қызметінің ақпаратын ашу және ақпараттық жариялау бойынша жауапты болады және ішкі (қызметтік) ақпараттың қорғалуын және сақталуын қамтамасыз етуге міндетті.

63. Кәсіпорын басшысы Меншік иесі мен бақылау кеңесі қойған мақсаттар мен міндеттерді жүзеге асыру үшін қаржылық және адами ресурстарды бөлуге жауапты.

64. Кәсіпорын басшысының, оның орынбасарларының лауазымына кандидаттарды іріктеудің міндеттері, функциялары, критерийлері және олардың қызмет тәртібі заңнамада, Жарғыда, осы Кодексте және кәсіпорынның ішкі құжаттарында айқындалады.

65. Кәсіпорын басшысы мен оның орынбасарлары Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен өздерінің лауазымдық міндеттерін орындамағаны және/немесе тиісінше орындамағаны үшін жауапты болады, өйткені «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 4) тармақшасына сәйкес мемлекеттік ұйымда немесе квазимемлекеттік сектор субъектінде мемлекеттік функцияларды орындауға байланысты басқару функцияларын орындайтын адамдар уәкілетті тұлғаларға теңестіріледі.

66. Кәсіпорын басшысының жұмысын кәсіпорын иесі бағалайды. Бағалаудың негізгі критерийі қойылған ННК-не қол жеткізу болып табылады.

67. ННК Кәсіпорын иесімен бекітіледі.

68. Бағалау нәтижелері сыйақы мөлшеріне, көтермелеуге, қайта сайлауға (тағайындауға) немесе мерзімінен бұрын тоқтатуға әсер етеді.

Параграф 7. Тұрақты даму принципі

69. Кәсіпорын өзінің экономикаға, экологияға және қоғамға ықпалының маңыздылығын түсінеді, ұзақ мерзімді құнның өсуіне ұмтыла отырып, мүдделі тараптардың мүдделерінің тепе-теңдігін сақтай отырып, ұзақ мерзімді кезеңде өзінің тұрақты дамуын қамтамасыз етеді. Мүдделі тараптармен жауапты, ойластырылған және ұтымды өзара іс-қимыл жасау тәсілі Кәсіпорынның тұрақты дамуына ықпал етеді.

70. Кәсіпорын ұзақ мерзімді құнның өсуіне ұмтылады, тұрақты дамуды қамтамасыз етеді, мүдделі тараптардың мүдделерінің тепе-теңдігін сақтайды. Тұрақты даму саласындағы қызмет үздік халықаралық стандарттарға сәйкес келеді.

71. Кәсіпорын өз қызметін жүзеге асыру барысында мүдделі тараптардың ықпалын тигізеді немесе сезінеді.

72. Мүдделі тараптар Кәсіпорын қызметіне оң және теріс әсер етуі мүмкін, атап айтқанда Кәсіпорын құнының өсуі, тұрақты даму, бедел мен имидж, тәуекелдерді құру немесе азайту. Кәсіпорын мүдделі тараптармен тиісті өзара әрекеттесуге үлкен мән береді.

73. Кәсіпорын мүдделі тараптарды айқындау және олармен өзара іс-қимыл жасау кезінде мүдделі тараптармен айқындау мен өзара іс-қимылдың халықаралық стандарттарын (AA 1000 стандарты, есеп беру қағидаттарының стандарты (Accountability principles Standard 2008 «Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл стандарты» 2011 (AA 2011 Stakeholder Engagement standard 2011), ISO 26000 әлеуметтік жауапкершілік жөніндегі Нұсқаулық (guidance on social responsibility), Осы Кодекстің 1-қосымшасына сәйкес келтірілген GRI (Global Reporting Initiative).

74. Кәсіпорын мүдделі тараптармен диалог пен ұзақ мерзімді ынтымақтастықты жолға қою жөнінде шаралар қабылдайды.

75. Кәсіпорын тәуекелдерді ескере отырып және тәуелділікті (тікелей немесе жанама), міндеттемелерді, жағдайды (жоғары тәуекел аймақтарына ерекше назар аудара отырып), әсерді, әртүрлі (әр түрлі) перспективаларды ескере отырып, мүдделі тараптардың картасын жасайды.

76. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл әдістері осы Кодекстің 2-қосымшасына сәйкес келтірілген мынадай нысандарды (AA 1000 «Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл стандарты» 2011 (AA 2011 Stakeholder Engagement standard 2011)) қамтиды.

77. Кәсіпорын ұзақ мерзімді кезеңдегі тұрақты даму үшін өзінің экономикалық, экологиялық және әлеуметтік мақсаттарының дәйектілігін қамтамасыз етеді, оған меншік

иелері мен инвесторлар үшін ұзақ мерзімді құнның өсуі кіреді. Кәсіпорындағы тұрақты даму үш компоненттен тұрады: экономикалық, экологиялық және әлеуметтік.

78. Экономикалық компонент кәсіпорынның қызметін ұзақ мерзімді құнның өсуіне, меншік иелері мен инвесторлардың мүдделерін қамтамасыз етуге, процестердің тиімділігін арттыруға, неғұрлым жетілдірілген технологияларды құру мен дамытудағы инвестициялардың өсуіне, еңбек өнімділігін арттыруға бағыттайды.

79. Экологиялық компонент биологиялық және физикалық табиғи жүйелерге әсерді барынша азайтуды, шектеулі ресурстарды оңтайлы пайдалануды, экологиялық, энергия және материал үнемдейтін технологияларды қолдануды, экологиялық қолайлы өнім құруды, қалдықтарды барынша азайтуды, қайта өңдеуді және жоюды қамтамасыз етеді.

80. Әлеуметтік компонент әлеуметтік жауапкершілік қағидаттарына бағытталған, олар басқалармен қатар еңбек қауіпсіздігін қамтамасыз ету және жұмысшылардың денсаулығын сақтау, қызметкерлердің құқықтарын әділ марапаттау және құрметтеу, персоналдың жеке дамуы, персоналға арналған әлеуметтік бағдарламаларды іске асыру, жаңа жұмыс орындарын құру, демеушілік және қайырымдылық, экологиялық және білім беру акцияларын өткізуді қамтиды.

81. Кәсіпорын өз қызметі мен тәуекелдеріне осы үш аспект бойынша талдау жүргізеді, сондай-ақ өз қызметі нәтижелерінің мүдделі тараптарға теріс әсерін болдырмауға немесе азайтуға тырысады.

82. GRI 4 халықаралық стандарттары осы Кодекстің 3-қосымшасына сәйкес кәсіпорынның орнықты даму санаттары мен аспектілерінің жіктелуін келтіреді.

83. Кәсіпорында тұрақты даму саласындағы басқару жүйесі құрылады, оған келесі элементтер кіреді:

1) Байқау кеңесі, атқарушы орган және жұмыскерлер деңгейінде орнықты даму қағидаттарына бейілділік;

2) үш құрамдас бөлік бойынша ішкі және сыртқы ахуалды талдау (экономика, экология, әлеуметтік мәселелер);

3) әлеуметтік, экономикалық және экологиялық салалардағы орнықты даму саласындағы тәуекелдерді айқындау;

4) мүдделі тараптардың картасын құру;

5) орнықты даму саласындағы мақсаттар мен ННК айқындау, іс-шаралар жоспарын әзірлеу және жауапты тұлғаларды айқындау;

6) тәуекелдерді басқаруды, жоспарлауды, адам ресурстарын басқаруды, инвестицияларды, есептілікті, операциялық қызметті және басқаларды қоса алғанда, негізгі процестерге, сондай-ақ даму стратегиясы мен шешім қабылдау процестеріне орнықты дамуды интеграциялау;

7) орнықты даму саласындағы лауазымды адамдар мен қызметкерлердің біліктілігін арттыру;

8) орнықты даму саласындағы іс-шаралардың тұрақты мониторингі мен бағалауы, мақсаттар мен ННК-ға қол жеткізуді бағалау, түзету шараларын қабылдау, тұрақты жақсарту мәдениетін енгізу.

84. Кәсіпорынның бақылау кеңесі мен атқарушы органы орнықты даму саласында тиісті жүйені қалыптастыруды және оны енгізуді қамтамасыз етеді.

85. Барлық деңгейдегі барлық қызметкерлер мен лауазымды тұлғалар тұрақты дамуға үлес қосады.

86. Кәсіпорын тұрақты даму саласындағы іс-шаралар жоспарын әзірлейді:

1) үш негізгі сала бойынша ағымдағы жағдайды талдау: экономикалық, экологиялық және әлеуметтік. Бұл талдауды жүргізу кезінде ақпараттың дұрыстығы, уақтылығы және сапасы маңызды болып табылады;

2) орнықты даму саласындағы тәуекелдерді айқындау. Тәуекелдер тұрақты дамудың үш бағытына сәйкес бөлінеді, сонымен қатар байланысты бағыттарға әсер етуі және басқа тәуекелдерді қабылдауы мүмкін. Тәуекелдерді анықтау үшін кәсіпорынға әсер етудің ішкі және сыртқы факторларына талдау жасалады;

3) мүдделі тараптардың анықтамалары және олардың қызметке ықпалы;

4) мақсаттарды, сондай-ақ мүмкіндігінше нысаналы көрсеткіштерді, ұйымның қызметін үш құрамдас бөлік бойынша жақсарту және жетілдіру жөніндегі іс-шараларды, жауапты тұлғаларды, ресурстарды және орындау мерзімдерін айқындау;

5) нысаналы көрсеткіштерге қол жеткізу мақсаттарының, іс-шараларының іске асырылуын тұрақты мониторингілеу және бағалау;

6) мүдделі тараптармен жүйелі және сындарлы өзара іс-қимыл жасау, кері байланыс алу;

7) қалыптастырылған жоспарды іске асыру;

8) тұрақты мониторинг және тұрақты есептілік;

9) жоспардың нәтижелілігін талдау және бағалау, қорытындылау және түзету және жақсарту шараларын қабылдау.

87. Тұрақты даму интеграцияланған:

1) басқару жүйесімен;

2) стратегиялық даму жоспарымен;

3) тәуекелдерді басқару, жоспарлау, орта мерзімді (бес жылдық даму жоспары) және қысқа мерзімді (жылдық бюджет) кезеңдерді қоса алғанда, негізгі процестер, есептілік, тәуекелдерді басқару, адами ресурстарды басқару, инвестициялар, операциялық қызмет және басқалар, сондай-ақ бақылау кеңесі мен атқарушы органнан бастап барлық деңгейлерде шешім қабылдау процестеріне және қатардағы қызметкерлермен аяқтау.

88. Тұрақты даму саласындағы басқару жүйесінде орнықты даму саласындағы принциптерді, стандарттарды және тиісті саясаттар мен жоспарларды іске асыру үшін әрбір органның және барлық қызметкерлердің рөлдері, құзыреттері, жауапкершілігі айқындалады және бекітіледі.

89. Кәсіпорынның бақылау кеңесі тұрақты дамуды енгізуге стратегиялық басшылық пен бақылауды жүзеге асырады. Кәсіпорынның атқарушы органы тиісті іс-шаралар жоспарын қалыптастырады және оны бақылау кеңесінің қарауына енгізеді.

90. Тұрақты даму мәселелерін дайындау мақсатында комитет құрылады немесе осы функциялар тұрақты даму мәселелерінің бақылау кеңесі жанындағы қолданыстағы комитеттердің бірінің құзыреті шеңберіне беріледі.

91. Кәсіпорынға тұрақты даму мәселелері бойынша оқыту мен біліктілікті арттырудың арнайы бағдарламалары енгізілуде. Оқыту тұрақты дамуды енгізуде тұрақты элемент болып табылады. Кәсіпорынның лауазымды тұлғалары қызметкерлердің тұрақты даму қағидаттарын түсіну және ұстану және мәдениетті, іс-әрекетті жүргізу және міндеттерді орындау кезіндегі мінез-құлықты өзгерту негізінде тұрақты дамуға қатысуына ықпал етеді.

92. Тұрақты даму қағидаттарын енгізудің артықшылықтары мыналарды қамтиды:

1) инвестициялар тарту – әлемдік тәжірибеде инвесторлардың инвестициялық тартымдылығын айқындау кезінде орнықты даму саласындағы тиімділік ескеріледі;

2) басқарушылық тиімділікті арттыру және тәуекелдерді барынша азайту – басқарушылық шешімдер қабылдау процесіне экологиялық және әлеуметтік аспектілерді интеграциялау жоспарлау көкжиегін кеңейтуге және тәуекелдер мен мүмкіндіктердің неғұрлым жан-жақты спектрін ескеруге мүмкіндік береді, бұл бизнестің тұрақты дамуы үшін алғышарттар жасайды;

3) тиімділікті арттыру-заманауи технологияларды енгізу өзінің бәсекеге қабілеттілігі мен тиімділігін арттыра отырып, инновациялық өнімдер мен қызметтерді құруға мүмкіндік береді;

4) беделді нығайту-корпоративтік имиджді жақсарту тұрақты даму саласындағы қызметтің тікелей нәтижесі болып табылады, бұл брендтің құндылығын арттырады және сенім кредитін қалыптастырады, сондай-ақ іскер әріптестермен өзара іс-қимыл сапасына оң әсер етеді;

5) ішкі және сыртқы мүдделі тараптар тарапынан адалдықты арттыру-тартымды еңбек жағдайларын, кәсіби және мансаптық өсу үшін мүмкіндіктер жасау перспективалы білікті мамандарды тартуға және ұстап тұруға мүмкіндік береді; мүдделі тараптармен тиімді диалог құру кәсіпорын қызметі төңірегінде жағымды орта қалыптастыруға ықпал етеді, бұл клиенттер, инвесторлар, мемлекеттік органдар, жергілікті халық, қоғамдық ұйымдар меншік иелері тарапынан түсіну және қолдау есебінен бизнестің тиімділігін арттыруға ықпал етеді.

93. Тұрақты даму жөніндегі ақпаратты жеке есеп нысанында немесе Кәсіпорынның жылдық есебінің құрамында беруге жол беріледі.

94. Тұрақты даму туралы есепті дайындау кезінде жалпыға танылған халықаралық стандарттарды басшылыққа алу қажет: Интеграцияланған есептіліктің халықаралық стандарты (IIRC), Тұрақты даму саласындағы есептілік бойынша Global Reporting Initiative (GRI) нұсқаулығы, экономикалық, әлеуметтік және экологиялық аспектілерді басқару саласындағы AA1000 сериялы әлеуметтік және этикалық есептілік стандарттары, сондай-ақ мүдделі тараптардың мүдделеріне әсерін ескере отырып, қызметтік, коммерциялық және өзге де заңмен қорғалатын құпия ақпаратты қорғауды қамтамасыз ету керек.

95. Тұрақты даму жөніндегі есепті бақылау кеңесі бекітеді және корпоративтік интернет-ресурста орналастыру және/немесе қағаз жеткізгіште ұсыну арқылы мүдделі тараптардың назарына жеткізіледі.

96. Тұрақты даму саясатын мүдделі тараптардың назарына жеткізу мақсатында Кәсіпорынның интернет-ресурсында осы қызмет саласына арналған жеке бөлім болады.

97. Кәсіпорын әріптестермен тиісті келісімшарттарға (келісімдерге, шарттарға) орнықты даму қағидаттары мен стандарттарын енгізу мен сақтауды талқылайды.

98. Кәсіпорын серіктестердің экономикаға, экологияға және қоғамға теріс әсер етуіне байланысты тәуекелді анықтаған жағдайда, кәсіпорын және/немесе ұйым мұндай әсерді тоқтатуға немесе алдын алуға бағытталған шараларды қабылдайды.

99. Әріптес тұрақты даму принциптері мен стандарттарын қабылдамаған немесе тиісінше орындамаған жағдайда, осы серіктестің Кәсіпорын үшін маңыздылығы және оған әсер ету шаралары мен оны ауыстыру мүмкіндігі бар-жоғы ескеріледі.

Параграф 8. Тәуекелдерді басқару

100. Кәсіпорында өзінің стратегиялық және операциялық мақсаттарына қол жеткізуін қамтамасыз етуге бағытталған және Кәсіпорынның бақылау кеңесі мен атқарушы органы қамтамасыз ету үшін құратын ұйымдастырушылық саясаттардың, рәсімдердің, мінез-құлық пен іс-қимыл нормаларының, басқару әдістері мен тетіктерінің жиынтығы болып табылатын тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылаудың тиімді жұмыс істейтін жүйесі құрылады:

1) Кәсіпорын құнының өсуі, рентабельділік және олармен бірге жүретін тәуекелдер арасындағы оңтайлы теңгерім;

2) қаржы-шаруашылық қызметінің тиімділігі және Кәсіпорынның қаржылық тұрақтылығына қол жеткізу;

3) активтердің сақталуы және Кәсіпорын ресурстарын тиімді пайдалану;

4) қаржылық және басқарушылық есептіліктің толықтығы, сенімділігі және дұрыстығы;

5) Қазақстан Республикасы заңнамасының және Кәсіпорынның ішкі құжаттарының талаптарын сақтау;

6) алаяқтықтың алдын алу және негізгі және қосалқы бизнес-процестердің жұмыс істеуін тиімді қолдауды қамтамасыз ету және қызмет нәтижелерін талдау үшін тиісті ішкі бақылау.

101. Кәсіпорынның бақылау кеңесі осы жүйенің міндеттеріне сүйене отырып, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін ұйымдастырудың принциптері мен тәсілдерін анықтайтын ішкі құжаттарды бекітеді.

102. Кәсіпорында тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылаудың тиімді жүйесін ұйымдастыру қызметкерлердің, менеджменттің, кәсіпорын органдарының шешім қабылдау кезінде тәуекел деңгейінің ақылға қонымдылығы мен қолайлылығын түсінуді қамтамасыз етуге, тәуекелдерге тез жауап беруге, негізгі және қосалқы бизнес-процестер мен күнделікті операцияларды бақылауды жүзеге асыруға, сондай-ақ тиісті басқаруды дереу хабардар етуге қабілетті басқару жүйесін құруға бағытталған. кез-келген маңызды кемшіліктер туралы деңгей.

103. Тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылаудың тиімді жүйесін ұйымдастырудың принциптері мен тәсілдері мыналарды көздейді:

1) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің мақсаттары мен міндеттерін айқындау;

2) шешімдер қабылдаудың барлық деңгейлерін қамти отырып және тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін әзірлеу, бекіту, қолдану және бағалау процесінде тиісті деңгейдің рөлін ескере отырып, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің ұйымдық құрылымын;

3) тәуекелдерді басқару процесін ұйымдастыруға қойылатын талаптар (тәуекелді айқындау тәсілдері, тәуекелдерді сәйкестендіру және бағалау тәртібі, ден қою әдістерін айқындау, мониторинг);

4) ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыруға және бақылау рәсімдерін жүргізуге қойылатын талаптар (ішкі бақылау жүйесінің негізгі бағыттары мен негізгі компоненттерінің сипаттамасы, ішкі бақылау саласындағы тиімділік пен есептілікті бағалау тәртібі).

104. Кәсіпорынның ішкі құжаттарында тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің шоғырландырылған негізде тиімді жұмыс істеуін ұйымдастыру және қамтамасыз ету бойынша Кәсіпорынның бақылау кеңесі мен атқарушы органының жауапкершілігі бекітіледі.

105. Кәсіпорынның әрбір тұлғасы шешім қабылдау кезінде тәуекелдерді тиісті түрде қарауды қамтамасыз етеді.

106. Кәсіпорынның атқарушы органы тиісті біліктілігі мен тәжірибесі бар қызметкерлердің тәуекелдерді басқару рәсімдерін енгізуді қамтамасыз етеді.

107. Кәсіпорынның атқарушы органы:

1) Бақылау кеңесі бекіткен тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саласындағы ішкі құжаттарды әзірлеуді және енгізуді қамтамасыз етеді;

2) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін практикалық іске асыру және оған бекітілген тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау қағидаттары мен рәсімдерін үздіксіз жүзеге асыру жолымен құруды және оның тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз етеді;

3) бақылау кеңесінің шешімдерін және тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру саласындағы аудит жөніндегі комитеттің ұсынымдарын орындауға жауап береді;

4) ішкі құжаттардың талаптарына сәйкес тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің мониторингін жүзеге асырады;

5) бизнестің сыртқы және ішкі ортасындағы өзгерістерді ескере отырып, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау процестері мен рәсімдерін жетілдіруді қамтамасыз етеді.

108. Ішкі бақылау принциптерін іске асыру және тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің тиімділігін қамтамасыз ету мақсатында басқарма кәсіпорын тәуекелдерді басқарудың және ішкі бақылаудың нақты рәсімдері үшін өкілеттіктерді, міндеттерді және жауапкершілікті төмендегі деңгейдегі басшылардың және/немесе құрылымдық бөлімшелердің басшыларының арасында бөледі.

109. Құрылымдық бөлімшелердің басшылары өздерінің функционалдық міндеттеріне сәйкес Кәсіпорын қызметінің өздеріне сеніп тапсырылған функционалдық салаларында тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін әзірлеуге, құжаттауға, енгізуге, мониторингтеуге және дамытуға жауапты болады.

110. Кәсіпорындағы тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің ұйымдық құрылымы (қызметтің ауқымы мен ерекшелігіне байланысты) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау мәселелеріне жауапты құрылымдық бөлімшенің болуын көздейді (не осы функциялар ішкі аудит қызметіне жүктелуі мүмкін), оның міндеттеріне мыналар жатады:

1) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау процестерін жалпы үйлестіру;

2) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саласындағы әдістемелік құжаттарды әзірлеу және тәуекелдерді сәйкестендіру, құжаттау, бақылау рәсімдерін енгізу, мониторингтеу және жетілдіру, тәуекелдерге ден қою жөніндегі іс-шаралар жоспарларын және тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін жетілдіру жөніндегі іс-шаралар жоспарларын, олардың орындалуы жөніндегі есептерді қалыптастыру процесінде бизнес-процестердің иелері мен қызметкерлерге әдіснамалық қолдау көрсету;

3) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саласында қызметкерлерді оқытуды ұйымдастыру;

4) тәуекелдер портфелін талдау және тиісті тәуекелдерді басқаруға қатысты ресурстарды ден қою және қайта бөлу стратегиясы бойынша ұсыныстар әзірлеу;

5) тәуекелдер бойынша жиынтық есептілікті қалыптастыру;
6) құрылымдық бөлімшелердің тәуекелдерді басқару процесіне жедел бақылауды жүзеге асыру;

7) Кәсіпорынның байқау кеңесін және/немесе қосымша органын тәуекелдерді басқару жүйесінің мәртебесі, бар қауіптер және олардың алдын алу/нивелирлеу жөніндегі ұсыныс туралы дайындау және хабардар ету.

111. Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау функциясына жетекшілік ететін басшы тәуекелдің иесі болып табылмайды, бұл оның тәуелсіздігі мен объективтілігін қамтамасыз етеді. Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау функцияларын экономикалық жоспарлаумен, корпоративтік қаржыландырумен, қазынашылықпен, инвестициялық шешімдер қабылдаумен байланысты функциялармен біріктіру мүмкін емес. Егер мүдделердің елеулі қақтығысы туындамаса, басқа функциялармен біріктіруге жол беріледі.

112. Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесі барлық елеулі тәуекелдерді сәйкестендіру, бағалау және мониторингтеу рәсімін, сондай-ақ тәуекелдер деңгейін төмендету бойынша уақтылы және барабар шаралар қабылдауды көздейді.

113. Тәуекелдерді басқару процедуралары жаңа тәуекелдерге жылдам жауап беруді, оларды анықтауды және тәуекел иелерін анықтауды қамтамасыз етеді. Кәсіпорынның бәсекелестік немесе экономикалық ортасында кез келген күтпеген өзгерістер болған жағдайда тәуекелдер картасын қайта бағалау және оның тәуекел-тәбетке сәйкестігі жүзеге асырылады.

114. Бақылау кеңесі Кәсіпорынның ішкі құжаттарымен бекітілетін негізгі тәуекелдерге қатысты тәуекелге тәбеттің жалпы деңгейін және төзімділік деңгейлерін бекітеді.

115. Негізгі тәуекелдер бойынша толеранттылық деңгейлері елеулі оқиғалар туындаған жағдайда қайта қаралады. Күнделікті іс-әрекеттегі тәуекелдерді шектейтін лимиттер белгіленеді.

116. Кәсіпорында тән тәуекелдерді тұтас және анық түсіну үшін жыл сайынғы негізде бақылау кеңесі бекітетін тәуекелдер тізілімінде, тәуекелдер картасында, тәуекелдерге ден қою жөніндегі іс-шаралар жоспарында (процестерді жақсарту, азайту стратегиялары) көрсетілетін тәуекелдерді сәйкестендіру және бағалау жүргізіледі.

117. Бақылау кеңесі тәуекелдер тізбесін қарау кезінде оларға стратегиялық міндеттерді іске асыруға шынымен әсер етуі мүмкін тәуекелдерді қосуды, ал тәуекелдерге ден қою жөніндегі іс-шаралар жоспарын қарау кезінде іс-шаралардың пайдалылығына көз жеткізуді қамтамасыз етеді. Кәсіпорынның бақылау кеңесі мен атқарушы органы кәсіпорынның стратегиясы мен бизнес-жоспарларына әсер ету тұрғысынан негізгі тәуекелдер, оларды талдау туралы үнемі ақпарат алады.

118. Тәуекелдер бойынша есептер бақылау кеңесінің отырыстарына тоқсанына кемінде бір рет шығарылады және тиісті түрде толық көлемде талқыланады.

119. Кәсіпорында тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саласындағы ашық қағидаттар мен тәсілдер, қызметкерлер мен лауазымды тұлғаларды тәуекелдерді басқару жүйесі туралы оқыту практикасы, сондай-ақ құжаттау және ақпаратты лауазымды тұлғалардың назарына уақтылы жеткізу процесі енгізіледі.

120. Кәсіпорын қызметкерлері, сондай-ақ жұмысқа қабылдау кезінде қабылданған тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесімен танысу үшін оқытудан/кіріспе нұсқаулықтан өтеді.

121. Осындай оқыту нәтижелері бойынша білімді тестілеу жүргізіледі.

122. Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесі шеңберінде байқау кеңесін, аудит жөніндегі комитетті және ішкі аудит бөлімшесін кәсіпорынның кез келген қызметкері мен лауазымды адамы Қазақстан Республикасының заңнамасын, ішкі рәсімдерді, Іскерлік әдеп кодексін бұзу фактілері туралы хабардар етудің қауіпсіз, құпия және қолжетімді тәсілі ұйымдастырылады.

Параграф 9. Ішкі бақылау және аудит

123. Кәсіпорында тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің сенімділігі мен тиімділігін және корпоративтік басқару тәжірибесін жүйелі түрде тәуелсіз бағалау үшін ішкі аудит қызметі құрылады.

124. Ішкі аудит қызметі өз қызметін Кәсіпорынның бақылау кеңесі бекітетін тәуекелге бағдарланған жылдық аудиторлық жоспар негізінде жүзеге асырады.

125. Аудиторлық есептердің нәтижелері, негізгі анықтаулар және тиісті ұсынымдар тоқсан сайын байқау кеңесінің қарауына шығарылады.

126. Өз қызметін жүзеге асыру кезінде ішкі аудит қызметі ішкі бақылау жүйесінің және тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігін бағалауды, ішкі аудит саласындағы қызметтің жалпы қабылданған стандарттарын және корпоративтік стандарттарды қолдана отырып, корпоративтік басқаруды бағалауды жүргізеді.

127. Ішкі бақылау жүйесінің тиімділігін бағалау мыналарды қамтиды:

1) бизнес-процестер, жобалар және құрылымдық бөлімшелер мақсаттарының Кәсіпорын мақсаттарына сәйкестігіне талдау жүргізу, бизнес - процестердің (қызметтің) және ақпараттық жүйелердің сенімділігі мен тұтастығын, оның ішінде құқыққа қарсы іс-қимылдарға, теріс пайдаланулар мен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл рәсімдерінің сенімділігін қамтамасыз етуді тексеру;

2) бухгалтерлік (қаржылық), статистикалық, басқарушылық және өзге де есептіліктің дұрыстығын қамтамасыз етуді тексеру, бизнес-процестер мен құрылымдық бөлімшелер қызметінің нәтижелерінің қойылған мақсаттарға сәйкестігін анықтау;

3) қойылған мақсаттардың орындалу (қол жеткізу) дәрежесін талдау үшін кәсіпорынның атқарушы органы белгілеген өлшемшарттардың барабарлығын айқындау;

4) қойылған мақсаттарға қол жеткізуге мүмкіндік бермейтін (мүмкіндік бермейтін) ішкі бақылау жүйесінің кемшіліктерін анықтау;

5) басқарудың барлық деңгейлерінде іске асырылатын бұзушылықтарды, кемшіліктерді жою және ішкі бақылау жүйесін жетілдіру жөніндегі іс-шараларды енгізу (іске асыру) нәтижелерін бағалау;

6) ресурстарды пайдаланудың тиімділігі мен орындылығын тексеру;

7) Кәсіпорын активтерінің сақталуын қамтамасыз етуді тексеру;

8) Қазақстан Республикасы заңнамасының, Кәсіпорынның Жарғысы мен ішкі құжаттарының талаптарының сақталуын тексеру.

128. Тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігін бағалау мыналарды қамтиды:

1) тәуекелдерді тиімді басқару үшін тәуекелдерді басқару жүйесі элементтерінің жеткіліктілігі мен жетілуін тексеру (мақсаттар мен міндеттер, инфрақұрылым, процестерді ұйымдастыру, нормативтік-әдіснамалық қамтамасыз ету, тәуекелдерді басқару жүйесі шеңберінде құрылымдық бөлімшелердің өзара іс-қимылы, есептілік);

2) атқарушы органның оны басқарудың барлық деңгейлерінде тәуекелдерді анықтаудың толықтығын және бағалаудың дұрыстығын тексеруді;

3) осы мақсаттарға бөлінген ресурстарды пайдалану тиімділігін қоса алғанда, бақылау рәсімдерінің және тәуекелдерді басқару жөніндегі өзге де іс-шаралардың тиімділігін тексеруді;

4) іске асырылған тәуекелдер туралы ақпаратқа талдау жүргізу (ішкі аудиторлық тексерулердің нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтар, қойылған мақсаттарға қол жеткізбеу фактілері, сот талқылауларының фактілері).

129. Корпоративтік басқаруды бағалау тексеруді қамтиды:

1) Кәсіпорынның этикалық принциптері мен корпоративтік құндылықтарын сақтау;

2) мақсаттар қою, оларға қол жеткізуді мониторингілеу және бақылау тәртібі;

3) мүдделі тараптармен өзара іс-қимылды қоса алғанда, басқарудың барлық деңгейлеріндегі ақпараттық өзара іс-қимылды (оның ішінде ішкі бақылау және тәуекелдерді басқару мәселелері бойынша) нормативтік қамтамасыз ету деңгейі мен рәсімдері;

4) меншік иесінің құқықтарын және мүдделі тараптармен өзара қарым-қатынастардың тиімділігін қамтамасыз ету;

5) Кәсіпорынның қызметі туралы ақпаратты ашу процедуралары.

130. Кәсіпорын тәуелсіз аудиторды тарту арқылы жыл сайынғы қаржылық есептілік аудитін жүргізеді, ол мүдделі тараптарға қаржылық есептіліктің дұрыстығы және оның халықаралық қаржылық есептілік стандартының талаптарына сәйкестігі туралы объективті пікір береді.

131. Сыртқы аудиторды таңдау конкурс негізінде жүзеге асырылады. Іріктеу кезінде мүшелері конкурстық комиссияның құрамына кіретін Кәсіпорынның байқау кеңесінің аудит жөніндегі комитетінің пікірі ескеріледі.

132. Сыртқы аудиторды таңдау жөніндегі комиссия мүшелерінің тәуелсіздігін айқындау кезінде мынадай негізгі параметрлер ескеріледі:

- комиссияның әрбір мүшесінің сыртқы аудитор мен қаржылық немесе іскерлік қатынастарының сипаты;

- комиссияның әрбір мүшесінің сыртқы аудитор өкілдерімен туыстық байланыстарының сипаты.

133. Тартылатын сыртқы аудитор Кәсіпорынға сыртқы аудитордың тәуелсіздігіне қауіп төндіруі мүмкін консультациялық қызметтер көрсетпейді, аудиторлық ұйымнан шығарылғаннан кейін екі жыл бұрын аудиторлық топтың бұрынғы мүшелерін басшылық лауазымдарға қабылдау жағдайларын қолданбайды.

134. Кәсіпорын тартылған сыртқы аудитор туралы толық ақпаратты ашуды қамтамасыз етеді.

135. Кәсіпорында сыртқы аудиторды таңдау және өзара әрекеттесу мәселелері реттеледі.

136. Мүдделі тараптар мынадай өлшемшарттарға сәйкес келетін сыртқы аудиторды тарту арқылы Кәсіпорынның қаржылық есептілігінің дұрыстығына куәландырылады:

- аудиторлық ұйым мамандарының біліктілігінің жоғары деңгейі; айтарлықтай жұмыс тәжірибесі және оң беделі (қазақстандық және халықаралық нарықта (қажет болған жағдайда);

- салада тәжірибенің болуы;

- аудиторлық ұйымның халықаралық аудит стандарттарын, Қазақстан Республикасының аудиторлық қызмет саласындағы заңнамасын, Халықаралық бухгалтерлер федерациясының Кәсіби бухгалтерлерінің Эдеп кодексін сақтауы;

- қаржылық есептілікті дайындау процесі бойынша ішкі бақылауларды жетілдіру бойынша кемшіліктерді анықтау және ұсыныстар беру бойынша жұмыстың тиімділігі.

137. Кәсіпорын аудитті жүзеге асыру тәртібін және сыртқы аудитор мен өзара қарым-қатынастарды, оның ішінде сыртқы аудиторды таңдау процесін, конкурстық комиссияның өкілеттіктері мен функцияларын, аудиторлық ұйымның қаржылық есептілік аудитіне және өзге де ақпаратқа қатысы жоқ консультациялық қызметтер көрсету мәселелерін, аудиторлық ұйымдар мен аудиторлық ұйымның аға персоналын ротациялау мәселелерін, бұрынғы аудиторларды жұмысқа қабылдау мәселелерін реттейтін құжаттарды бекітеді аудиторлық ұйымның қызметкерлері.

138. Егер аудиторлық ұйым Кәсіпорынға қатарынан 5 жылдан астам аудиторлық қызмет көрсеткен жағдайда, қаржылық есептілік аудитіне жауапты серіктестер мен аға персоналды ротациялау кемінде бес жылда бір рет жүзеге асырылады.

Параграф 10. Корпоративтік қақтығыстарды реттеу

139. Кәсіпорынның бақылау кеңесі мен атқарушы органының мүшелері, кәсіпорын қызметкерлері өздерінің кәсіби функцияларын жанжалдарды болдырмай, меншік иесі мен кәсіпорынның мүддесі үшін адал және ақылға қонымды орындайды.

Корпоративтік қақтығыстар болған (туындаған) жағдайда қатысушылар Кәсіпорын мен мүдделі тараптардың мүдделерін тиімді қорғауды қамтамасыз ету мақсатында келіссөздер арқылы оларды шешу жолдарын табады.

Кәсіпорынның лауазымды адамдары бақылау кеңесінің хатшысына және/немесе омбудсменге жанжалдың болуы (туындауы) туралы уақтылы хабарлайды.

Корпоративтік жанжалдардың алдын алу және реттеу жөніндегі жұмыстың тиімділігі мұндай жанжалдарды толық және тез анықтауды және кәсіпорынның барлық органдарының іс-қимылдарын үйлестіруді көздейді.

140. Корпоративтік жанжалдарды бақылау кеңесі хатшысының және/немесе омбудсменнің көмегімен кәсіпорынның бақылау кеңесінің төрағасы қарайды. Байқау кеңесінің төрағасы корпоративтік жанжалға тартылған жағдайда, мұндай жағдайларды кадрлар және сыйақылар жөніндегі комитет қарайды.

141. Меншік иесі мемлекеттік органдардың кәсіпорынның операциялық қызметіне араласуын болдырмау, сондай-ақ бақылаушы кеңестің қабылданған шешімдер үшін жауапкершілігін арттыру мақсатында мемлекеттік органдардың өкілдері болып табылатын бақылаушы кеңестің мүшелерін сайлаудан аулақ болу керек.

142. Корпоративтік жанжалды бағалаудың объективтілігін қамтамасыз ету және оны тиімді реттеу үшін жағдай жасау мақсатында мүдделері жанжалды қозғайтын немесе қозғауы мүмкін адамдар оны реттеуге қатыспайды.

143. Корпоративтік жанжалдарды келіссөздер жолымен шешу мүмкін болмаған кезде олар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қатаң түрде шешіледі.

144. Бақылау кеңесі корпоративтік жанжалдарды реттеу саясаты мен ережелерін әзірлейді және мезгіл-мезгіл қайта қарайды, онда олардың шешімі кәсіпорын мен меншік иесінің мүдделеріне сәйкес келеді.

145. Бақылау кеңесі өз құзыретіне жататын мәселелер бойынша корпоративтік жанжалдарды реттеуді жүзеге асырады. Бұл жағдайда бақылау кеңесінің хатшысына және/немесе омбудсменге бақылау кеңесінің корпоративтік жанжалдың мәні туралы ықтимал хабардар болуын және корпоративтік жанжалды шешудегі делдалдың рөлін қамтамасыз ету міндеті жүктеледі.

146. Атқарушы орган кәсіпорын атынан кәсіпорынның Бақылау кеңесінің құзыретіне жатқызылмаған барлық мәселелер бойынша корпоративтік жанжалдарды реттеуді жүзеге асырады, сондай-ақ корпоративтік жанжалдарды реттеу жөніндегі жұмысты жүргізу тәртібін дербес айқындайды.

147. Бақылау кеңесі атқарушы органның құзыретіне жататын жекелеген корпоративтік қақтығыстарды қарайды.

Параграф 11. Мүдделер қақтығысын реттеу

148. Мүдделер қақтығысы кәсіпорын қызметкерінің жеке қызығушылығы лауазымдық міндеттерді бейтарап орындауға әсер ететін немесе әсер етуі мүмкін жағдай ретінде анықталады.

149. Кәсіпорын қызметкерлері мүдделер қақтығысы туындауы мүмкін жағдайға жол бермейді, не өзіне (немесе өзіне байланысты адамдарға), не басқаларға қатысты.

150. Кәсіпорын байқау кеңесінің өз міндеттерін объективті орындауына кедергі келтіретін мүдделер қақтығысын болдырмау және кәсіпорынның бақылау кеңесінің процестеріне саяси араласуды шектеу үшін оларды болдырмау және реттеу тетіктерін енгізеді.

151. Мүдделер қақтығысын болдырмаудың негізгі қағидаттары, оларды анықтау, бағалау және шешу тәсілдері Байқау кеңесі бекітетін кәсіпорынның іскерлік этика кодексінде бекітіледі.

Параграф 12. Кәсіпорын қызметі туралы ақпаратты ашудың ашықтығы мен объективтілігі принципі

152. Кәсіпорынның мүдделі тараптарының мүдделерін сақтау мақсатында Қазақстан Республикасының заңнамасында және кәсіпорынның ішкі құжаттарында көзделген ақпаратты, сондай-ақ қаржылық жай-күйін, қызмет нәтижелерін, меншік және басқару құрылымын қоса алғанда, қызмет туралы ақпаратты уақтылы және анық ашады.

153. Кәсіпорында ақпаратты ашу мен қорғаудың қағидаттары мен тәсілдерін, мүдделі тұлғаларға ашылатын ақпараттың тізбесін, ақпаратты ашу мерзімдерін, тәртібін, тәсілін, нысанын, олардың функциялары мен міндеттерін көрсете отырып жауапты лауазымды адамдар мен қызметкерлерді, сондай-ақ ақпаратты ашу процестерін реттейтін басқа да ережелерді айқындайтын ішкі құжаттар бекітіледі.

154. Кәсіпорын Қазақстан Республикасының заңнамасына және Кәсіпорын Жарғысына сәйкес ақпаратты қолжетімділік санаттарына жатқызу тәртібін, ақпаратты сақтау және пайдалану шарттарын айқындайды.

155. Кәсіпорын коммерциялық және қызметтік құпияны құрайтын ақпаратқа еркін қол жеткізуге құқығы бар адамдар тобын айқындайды және оның құпиялылығын қорғау шараларын қабылдайды.

156. Кәсіпорынның интернет-ресурсы құрылымдалған, навигацияны пайдалану үшін ыңғайлы және мүдделі тұлғаларға кәсіпорынның қызметін түсіну үшін жеткілікті ақпаратты қамтиды. Ақпарат интернет-ресурстың жекелеген тақырыптық бөлімдерінде орналастырылады.

157. Интернет-ресурсты өзектендіру аптасына кемінде бір рет жүзеге асырылады. Кәсіпорында интернет-ресурста орналастырылған ақпараттың толықтығы мен өзектілігін бақылау тұрақты негізде жүзеге асырылады, сондай-ақ интернет-ресурстың қазақ, орыс, ағылшын нұсқаларында орналастырылған осы ақпараттың сәйкестігі айқындалады. Осы мақсатта интернет-ресурстағы ақпараттың толықтығы мен өзектілігіне жауапты жауапты тұлғалар (құрылымдық бөлімше) бекітіледі.

158. Кәсіпорынның интернет-ресурсында келесі ақпарат бар:

1) Кәсіпорынның миссиясы, негізгі міндеттері, мақсаттары мен қызмет түрлері, меншікті капитал мөлшері, активтерінің мөлшері, таза кірісі, персонал саны және кәсіпорынның жылдық есебі туралы ақпаратты қоса алғанда, кәсіпорын туралы жалпы ақпаратты;

2) даму жоспары (стратегиялық мақсаттар) туралы; қызметтің басым бағыттары;

3) Корпоративтік басқару бөлімі;

4) Кәсіпорын органдарының (Корпоративтік құжаттар және т. б.), комитеттердің, бақылау кеңесі хатшысының қызметін реттейтін кәсіпорынның жарғысы мен ішкі құжаттары;

5) этикалық принциптер туралы;

6) тәуекелдерді басқару туралы;

7) мынадай мәліметтерді қоса алғанда, бақылау кеңесінің мүшелері туралы: Фотосурет (бақылау кеңесі мүшесінің келісімі бойынша), байқау кеңесі мүшесінің тегі, аты, әкесінің аты, туған күні, азаматтығы, мәртебесі (бақылау кеңесінің тәуелсіз мүшесі, меншік иесінің өкілі), бақылау кеңесі мүшесінің функцияларын көрсету, оның ішінде байқау кеңесі комитеттеріне мүшелік немесе бақылау кеңесі төрағасының функцияларын орындау, білім беру, оның ішінде негізгі және қосымша білім беру (білім беру мекемесінің атауы, бітірген жылы, біліктілігі, алған дәрежесі), соңғы бес жылдағы жұмыс тәжірибесі, негізгі жұмыс орны және қазіргі уақытта атқарып жүрген басқа да лауазымдары, кәсіби біліктілігі, байқау кеңесіне бірінші сайланған күні және қолданыстағы байқау кеңесіне сайланған күні, оларға тиесілі аффилирленген ұйымдардағы қатысу үлесі;

8) мынадай мәліметтерді қоса алғанда, атқарушы органның мүшелері туралы: фотосуреті, тегі, аты, әкесінің аты, туған күні, азаматтығы, лауазымы және атқаратын функциялары, білімі, оның ішінде негізгі және қосымша білімі (білім беру мекемесінің атауы, бітірген жылы, біліктілігі, алған дәрежесі), соңғы бес жылдағы жұмыс тәжірибесі, кәсіптік біліктілігі, қоса атқаратын лауазымдары өздеріне тиесілі аффилирленген ұйымдардағы қатысу үлесі;

9) бақылау кеңесінің жұмыс жоспары, қызметі туралы есеп және корпоративтік басқару бөліміндегі басқа да ақпарат;

10) қаржылық есептілік туралы;

11) жылдық есептер туралы;

12) сыртқы аудитор туралы;

13) мемлекеттік көрсетілетін қызметтер туралы

14) сатып алу принциптерін, хабарландыруларын және нәтижелерін қоса алғанда, сатып алу қызметі туралы;

15) активтердің құрылымы туралы;

16) корпоративтік оқиғалардың жылдық күнтізбесі туралы;

17) мәміле тараптары, мәміленің елеулі шарттары (мәміленің мәні, мәміленің бағасы) туралы мәліметтерді қоса алғанда, жасауға мүдделілігі бар мәмілелер туралы, мәмілені мақұлдау туралы шешім қабылдаған орган;

18) мәміле тараптары, мәміленің елеулі шарттары (мәміленің мәні, мәміленің бағасы) туралы мәліметтерді қоса алғанда, ірі мәмілелер туралы, мәмілені мақұлдау туралы шешім қабылдаған орган туралы;

19) тұрақты даму саласындағы қызмет туралы;

20) жаңалықтар мен пресс-релиздер туралы.

159. Кәсіпорын осы Кодекстің ережелеріне және ақпаратты ашу практикасына сәйкес жылдық есеп дайындайды.

160. Жылдық есепті бақылаушылар кеңесі бекітеді.

161. Жылдық есеп құрылымдық құжат болып табылады және қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде жарияланады (қажет болған жағдайда).

162. Жылдық есеп дайындалады және интернет-ресурста орналастырылады.

163. Жылдық есептің мазмұнына қойылатын талаптар мынадай ақпараттың болуын болжайды:

1) Кәсіпорынның бақылау кеңесі төрағасының өтініші;

2) атқарушы орган басшысының өтініші;

3) Кәсіпорын туралы: жалпы мәліметтер; мынадай мәліметтерді қоса алғанда, жарғылық капиталдың құрылымы туралы: миссия; даму жоспары (SWOT-талдау, ішкі ортаны талдау, бенчмаркинг деректерінен басқа), оны іске асыру нәтижелері; нарыққа шолу және нарықтағы жағдай;

4) есепті жылдағы қаржылық және операциялық қызметтің нәтижелері: қойылған міндеттерге қатысты қызметті шолу және талдау; қызметтің операциялық және қаржылық көрсеткіштері; негізгі елеулі оқиғалар мен жетістіктер; Елеулі мәмілелер туралы ақпарат; мемлекеттен алынатын/алынатын кепілдіктерді және кәсіпорын өзіне қабылдаған мемлекет пен қоғам алдындағы кез келген міндеттемелерді қоса алғанда, кез келген қаржылық қолдау (егер ХҚЕС сәйкес ашылмаса);

5) активтердің құрылымы;

6) болашақ кезеңдерге арналған мақсаттар мен жоспарлар;

7) тәуекелдің негізгі факторлары және тәуекелдерді басқару жүйесі;

8) корпоративтік басқару: корпоративтік басқару құрылымы; кәсіпорынның меншік иесі және иелену құрылымы; біліктілігін, іріктеу процесін қоса алғанда, байқау кеңесінің құрамы, оның ішінде олардың тәуелсіздігін айқындау өлшемшарттарын көрсете отырып, байқау кеңесінің тәуелсіз мүшелері туралы; бақылау кеңесінің және оның комитеттерінің қызметі туралы есеп; корпоративтік басқару практикасының осы Кодекстің принциптеріне сәйкестігі туралы ақпарат, ал ол сәйкес келмеген жағдайда әрбір қағидатты сақтамау себептері туралы түсініктемелер; кәсіпорынның атқарушы органының құрамы; атқарушы органның қызметі туралы есеп; лауазымды тұлғалардың сыйақы саясаты;

9) орнықты даму (орнықты даму саласында жеке есепті дайындаған жағдайда, осы есепке сілтеме беруге болады);

10) аудитордың қорытындысы және ескертулері бар қаржылық есептілік;

11) жылдық есепке енгізілетін талдамалық көрсеткіштер мен деректерде өткен кезеңге қатысты салыстырмалы талдау және қол жеткізілген прогресс (регресс) (өткен жылдық есепте көрсетілген ұқсас көрсеткіштердің мәндерімен салыстыру) көрсетіледі. Көрсеткіштерді ұқсас салада жұмыс істейтін халықаралық деңгейдегі компаниялармен салыстыру мақсатында салалық бенчмаркинг-талдау жүргізуге мүмкіндік беретін қызмет көрсеткіштері жарияланады.

Мүдделі тараптарды анықтаудың және олармен өзара іс-қимылдың халықаралық стандарттары

Мүдделі тараптар	Әкелінетін салым, ықпалы	Күтулер, мүдде
Инвесторлар, екінші деңгейдегі банктер	Қаржылық ресурстар (меншікті капитал, қарыз қаражаты)	Салынған инвестициялардың, негізгі борыштың және т.б. рентабельділігі сыйақылар
Қызметкерлер, лауазымды тұлғалар	Адами ресурстар, адалдық	Жоғары еңбекақы, жақсы еңбек шарттары, кәсіби дамыту
Кәсіби одақтар	Әлеуметтік тұрақтылықты қамтамасыз етуге, еңбек қатынастарын реттеуге және жанжалдарды шешуге жәрдемдесу	Қызметкерлердің құқықтарының сақталуы, жақсы еңбек жағдайлары
Клиенттер	Ұйымның өнімін (тауарлары мен қызметтерін) сатып алу жолымен қаржы ресурстары	Жоғары сапалы, қауіпсіз тауарлар мен қызметтерді қолайлы бағамен алу
Өнім берушілер	Құнды құру үшін ресурстарды (тауарларды, жұмыстар мен қызметтерді) жеткізу	Сенімді өткізу нарығы, тұрақты төлем қабілетті сатып алушы
Жергілікті қоғамдастықтар, қызметті жүзеге асыру орындарындағы халық, қоғамдық ұйымдар	Қызметті жүзеге асыру орындарындағы қолдау; жергілікті биліктің адалдығы мен қолдауы; қолайлы көзқарас; ынтымақтастық	Қосымша жұмыс орындарын құру, өңірді дамыту
Үкімет, мемлекеттік органдар, Парламент	Мемлекеттік реттеу	Салықтар, әлеуметтік мәселелерді шешу

Мүдделі тараптармен өзара әрекеттесу әдістері

Өзара әрекеттесу деңгейі	Өзара әрекеттесу әдістер
Консультациялар: екіжақты өзара әрекеттесу; мүдделі тараптар Кәсіпорынның сұрақтарына жауап береді	Сауалнамалар; фокус-топтар; мүдделі тараптармен кездесулер; көпшілік кездесулер; семинарлар; байланыс құралдары арқылы кері байланыс беру; консультативтік кеңестер
Келіссөздер	Әлеуметтік әріптестік принциптеріне негізделген ұжымдық келіссөздер
Қатысу: екі жақты немесе көпжақты өзара әрекеттесу; барлық тараптардың тәжірибесі мен білімін арттыру, мүдделі тараптар өз бетінше әрекет етеді	Көпжақты форумдар; консультациялық панельдер; консенсусқа қол жеткізу процесі; бірлескен шешім қабылдау процесі; фокус-топтар; кері байланыс беру схемалары
Ынтымақтастық: Екіжақты немесе көпжақты өзара іс-қимыл; тәжірибе мен білімді бірлесіп жинақтау, шешімдер мен шараларды қабылдау	Бірлескен жобалар; бірлескен кәсіпорындар; серіктестік; мүдделі тараптардың бірлескен бастамалары
Мүдделі тараптар өкілеттік беру (егер бар болса) басқаруға қатысады	Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл мәселелерін басқаруда, стратегияда және операциялық қызметте интеграциялау

Тұрақты даму категориялары мен аспектілерінің жіктелуі

Санат	Аспектілер
Экономикалық	Экономикалық тиімділік; нарықтарда болу; жанама экономикалық әсерлер; сатып алу практикасы
Экологиялық	Материалдар; энергия; су; биоалуантүрлілік; шығарындылар; шығарындылар мен қалдықтар; өнімдер мен қызметтер; сәйкестік; көлік; жалпы ақпарат; экологиялық жеткізушілерді бағалау; экологиялық проблемаларға шағым беру механизмдері
Әлеуметтік	Еңбек қатынастары практикасы және лайықты еңбек, оның ішінде жеткізушілерді, еңбек қатынастары практикасына шағым беру тетіктерін қамтиды
	Адам құқықтары, оның ішінде инвестициялар, кемсітушілікке жол бермеу, қауымдастық пен ұжымдық келіссөздер жүргізу еркіндігі, балалар еңбегі, мәжбүрлі немесе міндетті еңбек, қауіпсіздікті қамтамасыз ету практикасы, байырғы және кіші ұлттардың құқықтары, жеткізушілердің адам құқықтарын сақтауын бағалау, адам құқықтарының бұзылуына шағым беру тетіктері
	Кәсіпорын, оның ішінде жергілікті қоғамдастықтарды, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылды, мемлекеттік саясатты, бәсекелестікке кедергі жасамауды, талаптарға сәйкестікті, өнім берушілердің қоғамға әсерін бағалауды қамтиды, қоғамға әсер ету туралы шағым беру механизмдері
	Өнім үшін жауапкершілік тұтынушының денсаулығы мен қауіпсіздігін, өнімдер мен қызметтерді таңбалауды, маркетингтік коммуникацияларды, тұтынушының жеке өміріне қол сұғылмаушылықты, талаптарға сәйкестікті қамтиды